

1) METODOLOGIJA SOCIOLOŠKEGA RAZISKOVANJA

Sociologija je znanstvena disciplina, saj :

- ima opredeljen predmet raziskovanja;
- ima oblikovan sistem znanstvenih spoznanj;
- metode raziskovanja

Načela (principi) znanstvenega spoznanja:

- splošnost,
- objektivnost,
- preverljivost,
- veljavnost,
- zanesljivost in natančnost merjenja podatkov in
- sistematičnost.

2) VIRI IN NAČINI ZBIRANJA PODATKOV

viri: primarni in sekundarni

pristopi k raziskovanju:

A) pozitivistični (kvantitativni) pristop:

- sociologija mora uporabljati načela in metode znanstvenega raziskovanja, kot jih uporabljajo naravoslovne znanosti;
- kvantitativni podatki zagotavljajo večjo objektivnost;
- družbena dejstva (zakonitosti, pojavi) imajo realnost zunaj posameznikov;
- obstajajo vzročne zveze med pojavi, naloga sociologov pa je, da jih analizirajo v skladu z znanstvenimi načeli;
- notranji motivi posameznika so nepomembni, saj jih ne moremo kvantitativno raziskovati.

B) interpretativni (kvalitativni) pristop:

- človek je bitje pomenov, ki osmišlja svet okoli sebe, tega pa se preprosto ne da kvantitativno izmeriti;
- splošno, objektivno spoznanje je v sociologiji zato nemogoče zagotoviti, kakor je to mogoče npr. v fiziki;
- osredotočiti se moramo na delovanje posameznika, njegovo razumevanje in interpretiranje družbenih pojavov.

3. PROCES OBLIKOVANJA ZNANSTVENEGA SPOZNANJA

- ugotavljamo red in povezanost med dogodki in pojavi;

Nepreverjeno domnevo o povezanosti med pojav imenujemo

HIPOTEZA, za katero je bistveno, da:

- je predlog raziskovanja za razumevanje pojavov in procesov ter njihove medsebojne povezanosti;
- zameji polje raziskovanja (kaj bomo raziskovali in kaj ne);
- usmerja naše raziskovalno delo;
- vedno jo moramo preveriti/dokazati z ustreznimi metodami;
- postavljamo jih na podlagi že raziskanih sekundarnih virov.

Sociologi proučujejo različne pojave in lastnosti, ki se spreminjajo – **spremenljivke (variable)**. Poznamo ODVISNO in NEODVISNO spremenljivko.

korelacija – stopnja povezanosti med pojavi

vzročnost – en pojav povzroča drugega, le-ta pa ne more obstajati, ne da bi bil povzročen

vzrok, povod, navidezna povezava

STATISTIČNI POJMI

vzorčenje = pravila na podlagi katerih izbiramo enote v vzorec

populacija = množica vseh enot pojava, ki ga preučujemo.

vzorec = del populacije na podlagi katerega posplošujemo rezultate

reprezentativnost vzorca

vrste vzorcev: naključnostni vzorec (navadni in sistemski), strukturirani vzorec, kvotni vzorec, vzorec *snežne kepe*

srednje vrednosti: aritmetična sredina, modus, mediana

- **aritmetična sredina** ali **povprečje** je kvocient med vsoto in številom enot. (*Primer za izračun ocene ob končnem preverjanju znanja: vse ocene seštejemo in delimo s številom učencev v razredu*)

- **modus** je tista vrednost, ki se največkrat pojavlja. (*Ocena, ki se največkrat ponavlja*)

- **mediana** je srednja vrednost, kjer ima polovica enot manjšo, polovica pa večjo vrednost. (*Izračunamo povprečje ocene, kjer ima polovica učencev nižjo, polovica pa višjo oceno.*)

---

korelacija je stopnja povezanosti določenega pojava. (*Če sta pojava nujno povezana, je vrednost 1, če pa povezanost ni dokazana je vrednost 0*)

Varianca in **standardni odklon** sta enoti, ki kažeta na raztros vrednosti.

4. METODE SOCOLOŠKEGA RAZISKOVANJA

- načini pridobivanja podatkov v sociologiji;
- kvantitativne in kvalitativne metode;
- primernost uporabe metode,
- »Čas je denar.«,
- metodološki pluralizem.

Raziskovalna strategija:

- študija posamičnega primera (*case studies*);
- primerjalna analiza;
- longitudinalna študija;
- pilotna študija.

VRSTE METOD V SOCIOLOGIJI:

- o METODA OPAZOVANJA
- o EKSPERIMENT
- o METODA SPRAŠEVANJA
- o METODA POSLUŠANJA
- o METODA ANALIZE DOKUMENTOV

1) METODA OPAZOVANJA

- Predmet opazovanja mora biti natančno opredeljen;
- opazovanje mora biti sistematično;
- potrebno je voditi natančno dokumentacijo;
- izhajati moramo iz teoretskih izhodišč;
- opazovalne rezultate bi naj bilo mogoče preveriti.

Razlikujemo opazovanje Z in BREZ udeležbe raziskovalca.

Z UDELEŽBO – na pr. terenska raziskava

BREZ UDELEŽBE – s pomočjo informatorja

Prednosti:

- + Izčrpno preučevanje določenega pojava.
- + Sposobnost globjega razumevanja pomenov.
- + Ugotavljanje časovne dinamike – longitudinalna raziskava.

Slabosti:

- primerna je samo za manjše skupine;
- zahteva ogromen osebni angažma raziskovalca;
- posploševanje podatkov na celotno populacijo je vprašljivo;
- raziskav ni mogoče v celoti ponoviti v enakih pogojih;
- izgubljanje znanstvene distance (subjektivnost);
- opazovani spremenijo obnašanje.

2) EKSPERIMENT

- metoda, ki je pogosta v naravoslovnem raziskovanju in psihologiji;
- raziskovalec namerno vpelje spremenljivko;
- imamo KONTROLNO in EKSPERIMENTALNO skupino
- v eksperimentalni skupini vpeljemo spremenljivko, katere vpliv želimo proučevati in opazujemo vplivanje neodvisne spremenljivke na odvisno.

Prednosti:

- + nadzorovanje spremenljivk;
- + rezultate lahko ponovno preverimo

Slabosti:

- etični pomisleki
- ljudje se večkrat obnašajo v skladu s pričakovanji

3) METODA SPRAŠEVANJA

- o Pogosto uporabljana metoda,
- o relativno poceni,
- o možnost velikega vzorca,
- o možnost posploševanja,
- o hiter dostop do informacij.
- o poznamo dve metodi spraševanja:
  - INTERVIJU (strukturirani in nestrukturirani)
  - ANKETO (z zaprtimi in odprtimi tipi vprašanj)

strukturiran INTERVIJU

- + Vprašanja so vnaprej pripravljena,
- + sogovornika sledita temi,
- + majhen vpliv izpraševalca.
- Skopi odgovori,
- respondent ne more izraziti svojega videnja problema.

nestrukturiran INTERVIJU

- + Spraševalec in respondent se pogovarjata sproti, slednji predstavlja svoje videnje pojava, ki ga morda spraševalec ni predvidel.
- Odgovori so obsežni,
- neprimerljivi ter
- zahtevni za obdelavo,
- premočan vpliv spraševalca.

ANKETA

- + Pisno odgovarjanje na zastavljena vprašanja.
  - + ODPRTA (respondent izrazi svoje stališče) in
  - + ZAPRTA vprašanja, kjer respondent izbira med možnimi odgovori.
  - Odgovore na odprta vprašanja je težje obdelovati z numeričnimi metodami.
  - Sugestivna ter
  - nejasna vprašanja.
  - Nerelevantna vprašanja.
-

Vrednotenje metod spraševanja:

- + velik vzorec,
- + kvantificiranje podatkov,
- + relativno poceni,
- + hitro pridobivanje podatkov,
- + primerljivost informacij.
- + Možnost posploševanja.
- Ne zajamemo pojava v celoti,
- vpliv spraševalca.
- Pojav lahko opišemo samo v obsegu predvidenih informacij. (Ki se jih zavedamo.)

4) METODA POSLUŠANJA

- etnografska metoda

5) METODA ANALIZE DOKUMENTOV

Pisni dokumenti:

- NEOSEBNI dokumenti različnih institucij in organizacij (vlade, sindikati, podjetja, šole, društva, dobrodelne ustanove, cerkve,...):
  - uradne statistike,
  - množična občila,
  - zgodovinski viri,
  - vladna poročila,
  - arhivi,
  - ...

- OSEBNI dokumenti posameznikov:
  - pisma,
  - dnevniki,
  - avtobiografije.

Prednosti:

- omogoča spremljanje razvoja pojava skozi daljši čas;
- veliko možnosti za primerjanje podatkov;
- veliko podatkov o življenju določene skupine ljudi ali posameznikov.

Slabosti:

- > problem verodostojnosti virov (sekundarni viri!)
- > problem interpretacije podatkov

STOPNJE (FAZE) RAZISKOVALNEGA DELA

Vsako resnejšo raziskavo je potrebno načrtovati in izdelati program dela.

Stopenj (faz) raziskovalnega dela je 7 in si sledijo po vrsti:

1. **Opredelitev problema**, ki mora biti čimbolj konkretna.
2. **Pregled obstoječe literature** nam pomaga osvetliti doseženo stanje na določenem področju.
3. **Opredelitev hipoteze** je pomemben korak, ki daje raziskavi težo, še posebej, če uspemo pokazati odnos med pojavi, ki nam je bil do sedaj prikrit.
4. **Izbor metod** je odvisen od izbranega problema in od podatkov, ki so nam na voljo.
5. **Zbiranje podatkov** v tej fazi je potrebno voditi natančno dokumentacijo.
6. **Analiza rezultatov**. V tej fazi je potrebno podatke postaviti v povezavo s hipotezami.
7. **Zaključki**. Predstavimo rezultate raziskave in opozoriti na nekatere omejitve naših ugotovitev.